

Messehåndbok

Oppdatert sommeren 2024

Norsk Bonde-
og Småbrukarlag

INNHOLD

Hvorfor stå på stand?	s. 3
Messe eller stand?	s. 3
Kom i gang	s. 4
I forkant	s. 5
Booke plass	s. 5
Rekruttere deltakere	s. 5
Rigg av stand og tiltrekke publikum	s. 6
Sjekkliste for stand	s. 7
Underveis	s. 8
I etterkant	s. 10
Forslag til aktiviteter	s. 11

Messehåndboka er et verktøy for lokal- og fylkeslag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Her finner du nyttig informasjon om alt du trenger å vite knyttet til det å anskaffe og stå på stand.

HVORFOR STÅ PÅ STAND?

Utadrettet aktivitet er viktig for å verve nye medlemmer til laget og synliggjøre Norsk Bonde- og Småbrukarlag og det vi står for.

Å stå på stand, enten på egenhånd eller som en del av en messe, er en flott måte å nå ut til andre bønder og befolkningen ellers, enten med informasjon og kunnskap om norsk matproduksjon eller om organisasjonen vår og mulighetene for medlemskap. For en liten, politisk organisasjon som Norsk Bonde- og Småbrukarlag, er synlighet svært viktig. Å stå på stand er med på å bygge et godt omdømme til organisasjonen, bygge kjennskap til oss for nye, gamle og fremtidige bønder, og å gi mannen i gata et ansikt til jordbruket.

Mange steder i landet arrangeres det årlig ulike messer, landbruksdager, markedsdager mm. Dette er ypperlige arrangementer å delta på med stand. Lokallaget trenger ikke drive ekstensiv markedsføring i forkant. Det kan også være aktuelt å ha en frittstående stand utenfor den lokale matbutikken, ved rådhuset, på en skole, på et arrangement eller lignende.

Gode forberedelser lønner seg dersom lokallaget skal stå på stand. Vær ute i god tid for å bestille standplass. Lag en plan for hvem i laget som skal stå på stand, og sørg for at ingen trenger å stå alene. Vurder gjerne å samarbeide med allierte organisasjoner for å øke synligheten og potensielt nå flere folk. I denne håndboka får du gode tips til hva du bør tenke på dersom du skal delta på en messe eller ha en stand. Håndboka er et førsteutkast, og eventuelle tilbakemeldinger på håndboka og dets innhold eller innspill du mener bør med, kan du sende til oss her: <https://forms.gle/mHHCKGkQTzZustMu8>

Messe eller stand?

En **messe** er et større arrangement med flere deltakere. Det kan være en matfestival, en lokal torgdag, landbruksmesser eller lignende. Flere steder i landet arrangeres det messer som det kan være aktuelt for lokal- eller fylkeslaget å delta på. Formålet med deltakelse er vanligvis å bygge kunnskap om mat og jordbruk hos befolkningen eller verve nye medlemmer, fortrinnsvis bønder. Messer har gjerne felles, større markedsføring, og er rettet mot et bredt publikum. Enkelte messer må deltakerne kjøpe billetter til. Messedeltakelse kan gjerne strekke seg over flere dager.

En frittstående **stand** kan ha samme formål som stand på messe, men her står lokallaget selv for organiseringen. Det kan være snakk om å ha stand på et arrangement i regi av dere eller andre, eller å sette opp en stand ved den lokale matbutikken. Mye av det praktiske er det samme som for stand på messe.

I denne håndboka tar vi for oss stand på messer – men mange av tipsene og forslagene kan også brukes til frittstående stands.

KOM I GANG

Er det første gang du skal delta på en messe? Så kjekt! Messer er utrolig artig, og en flott plass å møte alt fra bønder og matnerder, til mennesker som aldri har sett en geit eller satt en potet. Kanskje du er invitert til å delta på en lokal torgdag, eller har lyst til å delta på en messe for å verve nye medlemmer til laget? Slik kommer du i gang:

Finn en messe å delta på. Det kan for eksempel være en lokal torgdag, en matfestival eller en utdanningsmesse. Om det er en bestemt messe dere skal delta på, kan dere hoppe videre til neste punkt (i forkant).

Dersom dere aldri har deltatt på en messe før, kan det være lurt å **avklare hva dere ønsker å få ut av deltakelsen**, slik at dere velger den messen som passer best til formålet.

- Hvem er messens *målgruppe*? Hvem kommer til å være i publikum? Dersom det er en lokal torgdag, er det ikke sikkert verving av andre bønder bør være primærmålet.
- Finn ut *hvorfor* dere ønsker å delta på messen og hva dere ønsker å *oppnå* (mål). Dersom dere ønsker å verve medlemmer har dere kanskje en annen type stand enn om dere vil bygge kunnskap blant barn om matproduksjon.
- Hva er budsjettet og hvilke ressurser har dere tilgjengelig? Tilpass ambisjonsnivået deretter.

Messe:	
Dato:	
Målgruppe:	
Formål:	<i>Hvorfor deltar vi på denne messen og hva ønsker vi å oppnå?</i>
Budsjett:	<i>Hvor mye midler har vi tilgjengelig til deltakelse? Kan vi bruke penger på vervepremie eller artige aktiviteter?</i>
Tilgjengelige ressurser:	<i>Gjenstander dere allerede har, folk dere har/har behov for. Må vi bestille materiell i forkant?</i>

I FORKANT

Dere har funnet en messe å delta på. Nå starter arbeidet. Planlegg deltakelsen på standen i god tid. Dersom dere deltar på messer årlig, lag et årshjul.

BOOK PLOSS

I god tid før messen skal finne sted, bør dere bestille plass på messen. **Mange messer opererer med påmeldingsfrist flere måneder i forkant, så her gjelder det å være ute i god tid.**

Tenk langsiktig. Dersom det er en årlig messe, kan man gjerne få igjen noe for å delta flere ganger. Har dere erfaring om plassering, størrelse osv. fra tidligere år som er nyttig å ta med seg videre? Dersom dere kjenner messen godt, kan dere være mer spesifikke i ønskene.

Tenk over **hvilken type stand dere ønsker.** Skal det være aktivitet, eller holder det med et bord med noen brosjyrer? Vil dere servere mat? Dere trenger ikke ha avgjort alt på dette tidspunktet, men dere bør ha en formening om størrelse, om dere trenger bord/telt osv., tilgang på strøm mm.

Kommuniser eventuelle ønsker utover informasjon i påmeldingsskjemaet med de som organiserer. Det skader aldri å spørre!

REKRUTTERE FOLK TIL Å STÅ PÅ STAND

Ingen stand fungerer uten noen som kan bemanne den. Det kan være vanskelig å rekruttere folk til å stå på stand, men med god planlegging og engasjement i forkant er det enklere!

- La folk ha mulighet til å **påvirke standen og innholdet.** Det er mye kjekkere å stå på stand når du selv har vært med å lage den.
- **Ikke stå på stand alene.** Det bør alltid være minst to som bemanner en stand, flere ved større messer. Ikke la nybegynnere håndtere standen alene. Det er god trygghet i å stå på stand med noen som er mer erfarne.
- **Sett opp en tidsplan.** På denne måten har dere god oversikt over hvem som står på standen når, og kan planlegge for at alle har mulighet til å oppleve messen.
- **Forbered dere i forkant.** Ta et lite møte sammen med de som skal stå på stand, gjerne over en kaffekopp. Snakk om forventninger og gå gjennom vervehåndboken. Å stå på stand er en mye hyggeligere opplevelse når man er forberedt.
- **Bruk folk som kan, vil og har lyst til å stå på stand!** Det er mye kjekkere å stå på stand om man selv har lyst, og sammen med andre som har lyst. Folk som ikke egentlig har lyst til å stå på stand er dårlige selgere, og det reduserer sjansen for at folk kommer bort, blir stående og melder seg inn.
- **Lag en hyggelig ramme rundt arrangementet.** Det å stå på stand skal være gøy. Du får snakke med mennesker om noe du er opptatt av! Om dere legger opp til at det skal være

en kjekk opplevelse, er det større sannsynlighet for at flere ønsker å stå på stand. Dersom dere får med nye til å stå på stand, er det også en flott mulighet til å få flere aktive i lokallaget.

- **Belønn deltakelse!** Dersom det koster penger å delta på messen, kan frivillige på stand få delta gratis. Gi dem en t-skjorte, spander lunsj eller bruk noe annet som trekkplaster.

HVORDAN RIGGE EN STAND SOM VISES OG FUNGERER?

Når du står deltar på en messe, er det mye konkurranse om publikums oppmerksomhet. Kanskje det er flere lignende aktører til stede med samme mål. Dere bør derfor planlegge en stand som er synlig. Standens utforming bør oppnå to ting:

1. Fange publikums oppmerksomhet og få dem til å komme bort.
2. Få dem til å bli værende lenge nok til at dere oppnår målet/får vervet dem.

For å fange oppmerksomhet bør dere **tenke synlighet**. Det er mye artigere å besøke en stand med farger, logoer, aktiviteter, ting som deles ut osv. Et bord med litt brosjyrer og et banner bak er ikke like fangende. Tenk gjerne hva som gjør at du velger å gå bort på en stand.

Ha bannere, flagg, plakater osv. som gjør dere synlige og som gjør det klart for publikum at dette er Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin stand. Bruk gjerne t-skjorter eller lignende med logo. Er det en utdanningsmesse, kan det være nyttig å ha effekter som viser at dette handler om mat og landbruk.

Ha en kreativ workshop i forkant. Kan dere gjøre noe mer ut av standen enn et bord med brosjyrer? Mennesker tiltrekkes mot vakre ting – så pynt gjerne! Bruk grønnsaker, blomster, melsekker, leketraktorer osv. Vær kreativ. Dere kan også velge et passende tema dersom messen tilsier det.

På messer rettet mot familier, er **aktiviteter for barn alltid en god løsning**. På den måten blir familien stående ved standen en stund, og dere har mulighet til å snakke med og verve foreldrene. Utdeling, smaksprøver, lykkehjul ol. er også gode trekkplaster for å få folk til å komme bort.

SJEKKLISTE FOR STAND

Finn ut hva slags utstyr som finnes på stedet dere vil ha stand. Resten må dere skaffe selv, gjerne i god tid før selve dagen.

Bør være med

- Bord
- NBS-materiell: rollup, banner, plakater, brosjyrer e.l.
- NBS-skjorter, -jakker e.l. for ververne
- Innmeldingsskjema og ark med QR-kode (se vervehåndboka)
- Skrivesaker
- Kaffe/te og kopper
- Klær til været

Kan være med

- Telt, stoler
- NBS-effekter som kan gis bort: penner, frøposer, e.l.
- Nettbrett e.l. for innmelding på stedet, eventuelt kopi av innmeldingsskjemaet (se vervehåndboka).
- Dekorasjon: Blomster, saueskinn, grønnsaker e.l.
- Kaffetrakter eller bålkjele
- Bålpanne, ved, fyrstikker
- Smaksprøver - norske produkter, gjerne lokalmat
- Vafler eller annen servering: vaffelrøre, vaffeljern, skjøteledning, øse, smør, fat, bestikk, servietter
- Materiell til aktiviteter

UNDERVEIS

Messen er planlagt, dere har anskaffet alt materiell og det er klart for å stå på stand. Hva gjør dere nå?

Bemanne en stand

Å bemanne en stand trenger ikke være komplisert! **God planlegging er nøkkelen til at det blir en bra opplevelse for dem som skal stå på stand.** Husk å kle dere etter været, ta med stol dersom dere har behov for å sitte underveis og ta med mat og drikke. Det er ingen som liker å stå på stand kaffetørst, sliten og våt.

Det kan også være aktuelt å **gå bort til forbipasserende** for å lokke dem bort til standen. Vær hyggelig, og fokuser gjerne på hva dette mennesket tenker og har behov for. Det holder ofte med et hei og et smil. En stand hvor de som bemanner standen sitter på hver sin stol bak et bord og prater med hverandre er ikke særlig tiltalende for forbipasserende, særlig ikke om det er mye konkurranse med andre.

Ha det hyggelig, og **vær åpen for besøkende!** Dere har lagt mye innsats ned i å få folk bort til standen, nå er det på tide å snakke med dem. Slå av en prat, by på en kopp kaffe og hør hva som interesserer dem ved landbruket/Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Sørg for å være **godt forberedt på eventuelle spørsmål** du kan få, og ha ressurser tilgjengelig dersom du ikke kan svare på noe. Husk også at det er lov å si at du ikke vet, men at du kan følge det opp i etterkant.

Ta pauser! Det kan være slitsomt å stå på stand en hel dag. Ta pauser ved behov, og sørg for at alle som står på stand får mulighet til å oppleve messen.

VAKTLISTE FOR STAND

Tidspunkt <i>Sett gjerne opp folk på 2-3-timers bolker.</i>	Hvem deltar? <i>Det er lurt å ha minimum to personer som bemanner standen til enhver tid.</i>		
Opprigg			
09.00-10.00			
10.00-11.00			
11.00-12.00			
12.00-13.00			
13.00-14.00			
14.00-15.00			
15.00-16.00			
16.00-17.00			
Nedrigg			

Verve på stand

Også verving blir enklere med god planlegging i forkant. Vær forberedt på vanlige spørsmål, ha gjerne innmeldingsgave klar, og ha alt tilrettelagt for at det skal være mulig å melde seg inn på stedet.

- Gjør det enkelt å bli medlem. Ha innmeldingsskjema tilgjengelig, enten på en pc, i papirformat eller som en QR-kode som kan scannes.
- Få dem til å melde seg inn på stedet. Husk at du ikke har vervet noen før de faktisk har meldt seg inn.
- Er det en større messe med mye vervepotensiale kan dere gjerne ha innmeldingsgaver med på stedet.

Sjekk også ut vervehåndboka (kommer juli 2024) for gode vervetips på stand. Her finner dere også snakkepunkter for å verve nye medlemmer.

I ETTERKANT

Ikke glem å følge opp messen i etterkant!

Er det en messe dere vil delta på flere ganger, er det lurt å holde kontakten med arrangørene. Kanskje dere kan få en bedre plassering til neste år, eller kanskje dere har innspill til programmet?

Evaluer! Var det noe som fungerte godt/ikke fungerte godt? Ta det med dere videre inn i neste års planlegging.

Dersom dere står på stand eller messe med formål om å verve, er det lurt å ha **planlagt et arrangement i rimelig tid etter standen finner sted**. På denne måten kan det nye eller potensielle medlemmet bli bedre kjent med dere.

Det trenger ikke være komplisert: hva med å invitere på bondekaffe, arrangere bondepub eller invitere til grilling og bålkos? Dere kan også legge opp til en mer omfattende aktivitet. Fylkeslaget kan arrangere HMS-samling (og får da støtte fra landslaget), eller en kan arrangere studietur, gårdsbesøk eller politikerdebatt.

Vervet dere nye medlemmer på stand? Ta kontakt med dem! En epost eller telefon kan være alt som skal til for å få det nye medlemmet til å føle seg velkommen i organisasjonen. Da kan du også svare ut eventuelle spørsmål vedkommende kan ha i etterkant.

AKTIVITETSFORSLAG

Denne listen er ment som inspirasjon til aktiviteter lokal- eller fylkeslaget kan ha på stand/messe. Den er ikke uttømmende.

MIKRODYR KING

Hva trenger du: pose med karsefrø, settepoteter eller andre enkle matplanter, plantejord, kopper eller bokser å plante i.

Hvordan: La folk plante et frø eller sette en potet, og kombiner med en prat om og/eller utdeling av et informasjonsark om norsk matproduksjon og sjølforsyning. Husk å gi dem stelletips!

SELGE MAT TIL BONDEPRIS

Hva trenger du: bord, matvarer, plakater med priser.

Hvordan: Still deg opp utenfor en butikk eller lignende. Ha plakater med de matvarene du skal selge til bondepris. Det kan for eksempel være melk til kr/l bonden får, eller brød til kr/brødet bonden får (går cirka ½ kg korn med til et brød). Ha klart snakkepunkter om bondens inntekt, inntekt fra markedet og dagligvarekjedene.

KOKE SKJØROST MED SMAKSPRØVE

Hva trenger du: Skummet kulturmilk, salt, sil, sleiv, kokeplate (strøm), kjele, en skål.

Smaksprøver på skjørost og gjerne kopier av brosjyren "Mjølkelandet". Noe til å ta med seg skjørosten i.

Hvordan: Å koke skjørost er veldig enkelt. La publikum få helle oppi noe skummet kulturmilk og la dem røre rundt i gryta til det blir skjørost. Sil av osten, ha på litt salt og kna. De kan ev. få ta med seg skjørosten hjem. Det er også mulig å forhøre seg med Tine om å sponse kulturmilk, eller om det er en lokal meieriproducent som har restråvare dere kan kjøpe til denne bruken. Fortell om melkeproduksjon, hva skummet kulturmilk er rest av i dagens meieriproduksjon, fakta om melk og bruken av den. Skjørost har høyere proteininnhold enn cottage cheese per 100 gram (rettet mot forbruker - sunnhet og trening er trendy). Ha gjerne smaksprøve med hvordan skjørosten er brukt: en salat, i taco, sammen med yoghurt, frukt og granola.

FINN NÅLA I HØYSTAKKEN

Hva trenger du: høy, noe å finne (eks. kjærlighet på pinne, sjokolade, drops, en gjenstand som de kan bytte mot en premie for eksempel en strikkepinne (rundpinne) eller en blyant). Størrelse på gjenstand og høystakk kan varieres etter hvem man ønsker skal gjennomføre aktiviteten.

Hvordan: putt gjenstanden i høystakken. Ha gjerne høystakken på en presenning, i et trillebord eller lignende for å ikke lage mye rot som må ryddes opp. Det kan enten være premien de leter etter eller en gjenstand som kan byttes mot en premie (for eksempel en vaffel, snop, et eple eller lignende).

BUDEIE FOR EN DAG (BYGGET TREKU SOM KAN MELKES)

Hva trenger du: en treku, melk eller vann, en bøtte eller et melkespann, krakk.

Hvordan: til denne aktiviteten trenger du en treku (det kommer instruksjon om hvordan du kan bygge dette). La barna prøve å melke trekua. Hyggelig for foreldrene å ta bilde av, og en god aktivitet for barna. Foreldrene kan gjerne få en kaffekopp.

UVANLIGE GRØNNSAKER

Hva trenger du: fem ulike grønnsaker, gjerne noen uvanlige. Kutt grønnsakene opp i biter, men ta også med et helt eksemplar.

Hvordan: Dette er en fin aktivitet dersom et av medlemmene har en markedshage. Bruk gjerne litt snodige eller ukjente grønnsaker, og la publikum smake på grønnsakene og gjette hva det er for noe. De kan enten få svaret med en gang, eller gjette som en quiz og være med i trekningen av en premie. Ha med oppskriftshefte, smaksprøver eller lignende. Dette kan også kombineres med salg av grønnsaker.

HVOR MANGE?

Hva trenger du: en beholder og noe å ha i. For eksempel et trillebord med poteter eller en krukke med korn. Dere må ha talt opp antall i forkant/etterkant.

Hvordan: la publikum gjette antall i beholderen. De kan skrive navn, antall og tlf-nummer på et skjema, og så ringer dere vinneren som var nærmest på slutten av dagen eller i etterkant.

SPINNE ULL TIL GARN

Hva trenger du: ull, spinnemaskin, noen som kan spinne.

Hvordan: la publikum få prøve seg på å spinne garn av ull med en spinnemaskin. Dere kan også la dem prøve seg på å karde ulla i forkant og ha ulla stående i store papirsekker. Snakk gjerne om ulla som ressurs, hvordan den ikke verdsettes i dag, og hva vanlige folk kan bruke ull til (eks. dekk i hage).

PLUKKE GULRØTTER

Hva trenger du: en kasse med jord, eks pallekarm, gulrøtter med gress.

Hvordan: Fyll en kasse eller lignende med jord, og sett gulrøttene ned i jorda med gresset stikkende opp (som om de har vokst der). La barna plukke seg en gulrot. Ha gjerne noen faktaark om hvor lenge gulroten må vokse, hvor mange gulrøtter vi spiser i året, hva som er bra med gulrot osv.

SETT HALEN PÅ KUA

Hva trenger du: en tegning av et dyr, en hale med nål, bind til å ha foran øynene, premie.

Hvordan: en klassisk barnelek. Ha en tegning av god størrelse av en ku, en sau eller lignende, med en hale barna skal plassere. Barnet skal ha bind foran øynene. Som premie kan man for eksempel ha epler, gulrøtter, en vaffel eller lignende. En artig vri for et mer voksent publikum, er å sette slipset på Geir Pollestad.

TA TRAKTORLAPPEN

Hva trenger du: litt plass, markører til å lage en løype, leketraktor, «sertifikat» eller premie

Hvordan: lag en liten løype som passer til en leketraktor. La barnet kjøre traktoren i løypa, og gi hen et «traktorsertifikat» i etterkant eller en liten premie.

ANDRE FORSLAG TIL AKTIVITETER OG VISUELLE ELEMENTER:

- Hesteskokasting
- Lag en bondegård med lekedyr og traktor på et bord i riktig høyde
- Traktorkappløp/ta traktorlappen
- Tegnebord
- Ponnyridning
- Plukke gulrøtter
- Puslespill med premie
- Traktor (leketraktor som kjøres gjennom en løype for å få premie)
- Miniquiz om dyr: hvilket dyr spiser hva? Hva sier dyret? Match dyr med bæsjen (kan være morsomt for barn).
- Quiz: lag en kort quiz med jordbruksrelaterte spørsmål som folk kan svare på ved å levere et svarark. Enkel premieutdeling.
- Lefserulling: la dem rulle ut lefse selv og stek på takke.
- Kinne smør, kok brunost eller annet som en kan delta på der og da. Server gjerne smaksprøver av smør på flatbrød eller lignende med quiz om hvor mye melk som går med til ulike meieriprodukter.
- Blindsmaking av ulike produkter.
- Ha med et fenalår og skjær av ei flis til folk – fenalåret er Norgeskartet.
- Selg eller server kaffe og vafler
- Bålpanne og grilling
- Lykkehjul
- Honningsmaking
- Bruke restprodukter til å lage noe nytt - både mat og ting
- Brakk eller bruk «tilhenger»
- «Du kan ikke spise ei hytte»: jordvernillustrasjon med hytte/parkeringsplass på ene siden, og beitebruk eller en grønnsaksåker på andre siden
- Brød bakt av fôrkorn (snakke litt om ting rundt det)
- Middagstallerken og sjølforsyning - både retter vi kan lage og spise, men også bilder av eks norsk taco med norske ingredienser og norsk taco med 40 prosent sjølforsyning
- Selge norsk taco med potetlefse osv.
- Avstemning med steiner eller paletter eller lignende - erter eller lignende som man kan stemme over i en skål.
 - Norsk mat på norske ressurser
 - Bonden få bedre vilkår
 - Hyttefelt eller beitedyr
 - Gjøre noe relevant til lokalsamfunnet
- Pynte standen: blomster, melkespann, kornnek, grønnsaker, potetsekker, spade osv.
- Vinteren/juletider: pepperkakepynting (gårdbruk, dyr, traktor osv.)
- Dele ut kake, men som er bakt på kun norske ingredienser
- Noen som står på stand har kledd seg ut